

BEELDSTROOK Nr. 80.

INLEIDING:

We nemen aan, dat het u bekend is, dat onder de natuureservaten van Nederland ook een gedeelte behoort van het eiland Rozenburg. Het westelijk deel ervan heet "De Beer" en dit vormt een beschermd gebied, speciaal terwille van de vogels Vrije toegang, in de gewone zin van het woord, heeft men er dus niet, hoewel onder geleide nog al wat mogelijkheden gelaten zijn, zelfs in de broedtijd. Sommigen zouden dit "heiligdom van pietjes" graag als vrij terrein voor de mensen beschikbaar zien gesteld, maar dan weten we maar al te goed, hoe het met de flora en fauna is gesteld. In minder dan geen tijd zou er niets meer over zijn! Men wil maar al te graag overal onze asfaltcultuur brengen, gezien de grote overbevolking van het westen. Laten we trachten onze jeugd bij te brengen, dat natuurterreinen als "De Beer" en ook de "Biesbos", zoals ze nu zijn, juist terwille van de mens in stand moeten worden gehouden. Het gebied van "de Beer" is wel degelijk toegankelijk ook voor recreatiezoekers, zij het dan met enige beperking met het oog op de vogels. In 1980 zal vermoedelijk het aantal inwoners van ons land 14 miljoen bedragen. Reeds is nu in het westen de bevolkingsdichtheid per km² 2400, tegen 330 als landelijk gemiddelde. Geen wonder, dat onze recreatieterreinen kostbare bezittingen worden. Hoe weinig zijn dergelijke gebieden in ons land bekend en daarom meenden we goed te doen een speciale strook te wijden aan dit onderwerp, teneinde op deze wijze vogels en planten, alsmede een enkele viervoeter onder de aandacht van de leerlingen te kunnen brengen. De mens dringt overal onweersstaanbaar door en handelt vaak gedachteloos. We meenden de gevolgen hiervan voor het dier niet beter onder de aandacht van de jeugd te kunnen brengen, dan door het duidelijk voor ogen stellen van enkele sprekende voorbeelden b.v. myxomatose van konijnen en een stookolieslachtoffer. Nooit genoeg kunnen we de jeugd de zorg voor planten en dieren inprenten, ook daarin heeft de mens een

goddelijke opdracht. We hopen, dat deze strook daarbij helpen mag.

Naar aanleiding van de dreiging, die einde 1956 over dit gebied hing schrijft iemand:

"Langzaam maar zeker is de recreatievoorziening een nijpend probleem geworden in ons kleine, overbevolkte land. Met bezorgdheid vraagt men zich af, of aan het luttel aantal vierkante kilometers natuurschoon dat ons is overgebleven, nog meer zal worden geknabbeld".

De grote industrie centra van westelijk Nederland zijn met hun grote bevolkingsdichtheid wel het minst bedeed met mogelijkheden, die in een gezonde vrije tijdsbesteding van de mens buitenshuis voorzien. Eén van die mogelijkheden is het natuurreservaat "De Beer", dat gemiddeld 35.000 bezoekers per jaar aantrekt.

Toch zijn er de laatste jaren aanwijzingen, dat ook dit unieke gebied niet langer aan de landhonger van de mens zal ontkomen. Het z.g. Botlekplan voorziet in de aanleg van één aantal havens, die een dusdanige accommodatie moeten hebben, dat zij ook de grootste tankers kunnen ontvangen.

Helaas werd één van deze supertankhavens geprojecteerd aan de zuidelijke oever van de Nieuwe Waterweg. Reeds gingen er in den lande protesten op van grote vereenigingen, die zich ten doel stellen het weinige natuurschoon, dat wij nog over hebben, te bewaren en te beschermen.

Nog (1956) ligt het vogeleiland ongeschonden op de westpunt van Rozenburg. Met vrij grote zekerheid kan echter worden aangenomen, dat in de naaste toekomst een gedeelte van dit prachtige natuurreservaat zal worden opgeofferd aan de zich voortdurend uitbreidende industrie.

TITELBEELD: GEZICHT OP HOEK VAN HOLLAND.

Een boom, die met de wind meegroeit. De westerstormen, die van heel ver komen, teisterden zijn kruin aan de zeekant, maar met onverwoestbare levensdrang breidde hij zijn takken uit naar het oosten. Ook deze eenzame boom behoort tot een van mijn vele vrienden op "de Beer".

BEELD 1. KAARTVERKOOP.

Korfmaker heeft meestal niet veel tijd, om van zijn uitzicht te genieten. Dat zit er nu eenmaal aanvast, als je opzichter van "de Beer" bent. heel wat keertjes per dag lopen Korfmaker of zijn vrouw naar het voorhuis, om toegangsbewijzen te verkopen.

BEELD 2: DE EXCURSIE BEGINT.

Buiten de broedtijd mag iedereen op eigen gelegenheid over het reservaat rondwalen. Maar van begin april tot half juli, de broedtijd, zijn de toegangspoorten van "de Beer" gesloten. Gelukkig bestaat toch de mogelijkheid om onder leiding van een deskundige de enorme vogelkolonies ook in die periode een bezoek te brengen.

BEELD 3: KOLONIE GROTE STERNS.

Wij zullen zo'n excursie maar op de voet volgen. Ongeveer honderd meter voor ons uit, heeft zich een afdeling grote sterns gevestigd. Hun eieren liggen zonder meer op het zand van de jonge duintjes. Als een ononderbroken stroom vliegen de vogels af en aan om voedsel te halen of om elkaar af te lossen bij het broeden.

BEELD 4: GROTE STERNS IN VLUCHT.

De sterns zijn opgevlogen en blijven, als ze op een veilige afstand boven onze hoofden gekomen zijn, krijsend rondcirkelen. De enkele meevliegende kapmeeuwen lijken logge dieren, in vergelijking met de rankgewiekte sterns. En toch zijn het juist die meeuwen, die direkt tot de aanval overgaan. Maar ze passen er zelf wel voor op, dat ze je niet raken.

BEELD 5: PASGEBOREN GROTE STERN.

Een klein wollig brokje leven, dat hijgend aan onze voeten ligt. Met behulp van een glashard instrumentje op de punt van de snavel, de eitand, heeft het zich bevrijd uit de schaal, die nu in twee delen uiteen ligt. Instinctief drukt hij zich tegen de grond, bij de waarschuwingskreten van zijn overvliegende ouders. Eén van de vijanden van dit jonge leven is de zilvermeeuw, die een ware plaag kan worden voor de sternkolonies.

BEELD 6: PASGEBOREN ZILVERMEEUW.

Ook in het nest van de zilvermeeuw ligt een jong. Eer we een maand verder zijn, is het grappige van dit kleine kuiken totaal verdwenen. Het is dan uitgegroeid tot een grote meeuw, die er in zijn bruingevlekte jeugdkleed net zo onverschrokken uitziet, als zijn bijna 60 cm lange ouders.

BEELD 7: KOP VAN EEN VOLWASSEN ZILVERMEEUW.

Na vier jaar is de zilvermeeuw volwassen en heeft hij zijn blinkend witte verenpak gekregen. Speurend naar buit, staat de forse vogel op een hooggelegen punt in het duin en er is maar weinig, dat hem ontgaat. Honderden jonge sterns vallen ieder jaar ten prooi aan de onverzadigbare meeuwen. Daarom moet Korfmaker in de broedtijd ingrijpen. Door het schudden van de eieren, waardoor de kiem wordt gedood, heeft men het aantal meeuwen op het Vogeleiland enigszins kunnen beperken.

BEELD 8: SLACHTOFFER VAN DE MYXOMATOSE.

Myxomatose heette de ziekte, die enkele jaren geleden een ware slachting hield onder de konijnen in ons land. Vanuit Frankrijk had de epidemie zich snel naar het noorden verspreid. Op bijna ieder plekje van het reservaat vond men toen dode konijnen. De levende exemplaren vormden een nog aangrijpender aanblik. Blind geworden door de ziekte en met vreemde gezwellen aan de kop, wachtten de dieren versuft op het einde.

BEELD 9: BROEDENDE KLUUT.

Vogelwachter Bakelaar is de man, die de scepter zwaait over de trots van "De Beer": de klutenkolonie aan de Zuidpunt. Door de scherpe bewaking hebben zij bijna geen vijanden. Eén indringer is er echter, die ook Bakelaar niet kan tegenhouden: het water. Machteloos staat dan de kleine mens, die niet kan voorkomen, dat in enkele uren alle eieren worden weggespoeld. Groot is evenwel het herstellingsvermogen van Moeder Natuur. Alle levende wezens heeft zij voorzien van een voortplantingsdrift, die bij de kluten zo sterk is, dat zij na enige tijd aan een nieuw legsel beginnen.

BEELD 10: EIEREN VAN DE KAPMEEUW.

Na de kluten trekken we in noordoostelijke richting verder. Daar vinden we een kolonie, die bijna uitsluitend uit kapmeeuwen bestaat. Goed oppassen is hier de boodschap, want de nesten liggen zo dicht bij elkaar, dat je gemakkelijk op eieren of jongen kunt trappen.

BEELD 11: KAPMEEUW BIJ HET NEST.

Zodra de vogels menen, dat de kust veilig is, komen ze bij tientallen naar beneden. De brutaalste staan nog geen acht meter van ons af. Vele mensen weten niet, dat de hongerige kapmeeuwen, die 's winters het brood van onze straten halen, de hele zomer met een donkergekleurde kop rondvliegen.

BEELD 12: EIEREN VAN PATRIJS EN FAZANT IN EEN NEST.

De achttien kleine eieren zijn van de patrijs en de acht grote van een fazant. De patrijs, die de kostbare eierschat onder haar borstveren verborgen hield, zat in een ondiepe greppen met brandnetels. Waarschijnlijk is het nest, dat de fazantehen had, om de een of andere reden verstoord. En de eieren, die ze toen nog leggen moest, heeft ze zolang bij haar familielid ondergebracht.

BEELD 13a: PATRIJS

13b: FAZANT

Door de overeenkomst in bouw en in kleur valt gemakkelijk waar te nemen, dat de patrijs (links) en de fazant (rechts) er nauwe familiebetrekkingen op na houden. Beide behoren ze dan ook tot de grote groep van de hoenderachtigen. Terwijl de kleinere patrijs van oudsher in onze streken heeft gebroed, werd de fazant ingevoerd uit Oost-Europa. Ze werd uitgezet voor de jacht en verwilderde hier snel.

BEELD 14: EIEREN VAN DE TURELUUR.

De tureluur is een kleine, grauwe vogel. Het nestje van deze vogel bevatte vier leemkleurige, donkergekleurde eitjes, die netjes met de punten naar elkaar toe lagen.

BEELD 15: BROEDENDE TURELUUR.

Omdat die grauwaandoende tureluur van dichtbij zo'n heel mooi vogeltje is, zijn we de volgende

dag teruggegaan naar het nest om het steltloper-
tje op haar eieren te fotograferen.

BEELD 16: GRUTTO-WIJFJE ROEPT OM AFLOSSING.

Een andere bewoner van het Vogeleiland "De Beer" is de langsnavelige grutto, die een pakje draagt met warmbruine en diep oranje tinten. Donker olijfgroen zijn de eieren en ze komen zozeer met de kleur van hun omgeving overeen, dat ze bijna niet opvallen. De grutto-moeder meent, dat het tijd wordt voor de aflossing.

BEELD 17a: ONTLUIKENDE PARASOLZWAM.

17b: HAAGVINDE.

Soms verschijnen midden in de zomer de eerste paddestoelen onder de dichte bosjes. Gehuld in een vlies, steken de parasolzwammen hun kopjes door de donkere bodem. Door de snelle groei barst het omhulsel, kleine stukjes achterlatend op de fraai getekende hoed. Bijzonder mooi zijn ook de melkwitte kelken van de haagwinde, die zich slingert om de duindoorn en de vlier.

BEELD 18: DUINHAGEDIS.

Prachtig groen, soms diepbruin, is de kleur van de duinhagedis, die men een enkele keer te zien krijgt op "De Beer". Er zijn er natuurlijk tientallen.

BEELD 19: MUURPEPER.

Het vetplantje van de duinen, de muurpeper, houdt wel van een beetje gezelligheid! Bij duizenden staan de fel gele bloempjes op de droge, kale zandplekken. Dwars door de muurpeper heen, boort zich de duindoorn. Een prachtige beveiliging voor de op de bodem levende vogels, zoals de fazanten!

BEELD 20a: WATERMUNT.

20b: KAARDEBOLLEN.

Van juni tot september vindt men overal op "De Beer" de watermunt, met haar prachtige lila bloemhoofdjes. De bloemen worden druk bezocht door de ontelbare bijen en vlinders en als er veel plantjes bij elkaar staan, is dat op een afstand al te ruiken. Het lijkt een beetje op pepermunt of menthol. Net als bij de muurpeper ontdekken we ook

hier overal jonge planten van de duinroos. Omstreeks het begin van de herfst hebben alle kaardebollen (rechts) hun paarse bloemkransen al verloren. In een zijlaantje van de grote weg staan tientallen van deze manshoge planten bij elkaar.

BEELD 21: PARNASSIA.

Begin augustus verschijnt de eerste parnassia op het Vogeleiland en wenden de witte, groen-dooraderde bloemen hun blaadjes naar de zon. Iedere dag buigt zich één van de vijf meeldraden naar buiten, zodat je aan de stand van deze stuifmeelproducenten kunt zien, wat de leeftijd van de jonge bloem is.

BEELD 22: ROODKEELDUIKER IN WINTERKLEED (STOOKOLIESLACHTOFFER)

Als de zomer ten einde loopt bezorgen de eerste najaarsstormen de opgezweepte golven witte schuimkoppen en laten ontelbare vreemde voorwerpen op de kust achter. Tussen die bonte mengelmoes zit een uitgeputte vogel. Het is een roodkeelduiker, een echte watervogel, die, behalve in de broedtijd, nooit aan land komt. Hij is terechtgekomen in een stookolievlek, die voorbijvarende schepen hadden achtergelaten. Zijn borst- en buikveren kleefden spoedig aaneen en het koude zeewater spoelde nu ongehinderd langs de naakte huid. Door snel in te grijpen, kan misschien de mens nog helpen. Gebeurt dat niet, dan sterft de vogel onherroepelijk aan longontsteking.

BEELD 23: AANGESPOELDE KWALLEN.

Bezaaid ligt ook soms het strand met die mooie, glibberige kwalen: doorschijnend als glas, met prachtige kleuren en patronen. Dikwijls genoeg liggen er zoveel van deze merkwaardige dieren op het zand, dat je hun visachtige geur al op honderden meters afstand kunt waarnemen.

BEELD 24: BUNKER UIT DE LAATSTE WERELDOORLOG.

Donker afstekend tegen de lichte hemel staan overal de geweldige bunkers, gebouwd in de tweede wereldoorlog. Vanaf deze bunkers heeft men een prachtig uitzicht over het grondgebied van "De

Beer".

BEELD 25: UITGANG VAN DE WATERWEG.

Langs de westpunt van het eiland Rozenburg stomen vele schepen naar hun uiteenlopende bestemmingen. Ieder jaar ontvangt het reservaat + 35.000 bezoekers, waaronder een groot aantal vreemdelingen. Zal ook dit prachtige gebied, het Vogeleiland "De Beer" worden opgeslokt door de landhonder van de mens? Geen enkele natuurliefhebber hoopt het. Laat "De Beer" met zijn unieke verzameling planten en dieren een nationaal bezit blijven van ons Nederlandse volk!

FOTOGRAFIE:

Titelbeeld, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,
9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17a, 17b,
18, 19, 20a, 20b, 21, 22, 23, 24 en
25

13a

13b

K. Schot, Rotterdam.
Lichtbeelden Insti-
tuut, Amsterdam.
Rinke Tolman, Soest.

LITERATUUROPGAVE VOLGENS BUREAU BOEK EN JEUGD.

(Boeken aanwezig in Chr. en Openb. jeugdleeszalen en bibliotheken).

a. Voor de kinderen:

	"Zien is kennen", zakdetermi-
neerboek van alle in Nederland
voorkomende vogels.
H.G. Brusse en
J.F. Vogel	Zelf waarnemen en ontdekken.
Uitg. Thieme, Zutphen.
W.H. Dobben	Wat vliegt daar?
Uitg. Thieme, Zutphen.
G.D. v.d. Heide	Zeevogels. Uitg. v.d. Ned.
Jeugdbond voor natuurstudie.
L. Tinbergen.	Klieuw. Uitg. Boucher, Den Haag.
M.A. IJsseling en
K. de Kieffe	De jonge veldbioloog bladen
uit schets- en aantekenboek
van twee natuurvrienden.
Uitg. Thieme, Zutphen.
K. Zweers en
R. Stuurman	Vogel, wie ben je?
Uitg. Ploegsma, Amsterdam.
J.P. Thijsse	Het vogeljaar. Laren 1941, 2 dl.
J.P. Thijsse	Waar wij wonen. Uitg. Verkade.

fabrieken, Zaandam, 1937.

Voor de leerkrachten:

J.P. Thijsse

Natuurbescherming en landschapsverzorging in Nederland. Uitg. W.B. te Amsterdam, 1946. Overheidszorg voor het natuurschoon. Uitg. W.L. & J.Brusse, 1949.

J.W. Keiser

-o-

TITEL: "RUBBER VEROVERT DE WERELD" (II).

BEELDSTROOK Nr. 81.

INLEIDING:

Daar er na de eerste les over de natuurrubber een elementair inzicht verwacht mag worden in de rubberbereiding, zoals deze met eenvoudige hulpmiddelen wordt toegepast in de bevolkingstuinen, zal de produktie op de ondernemingsfabriek, welke in het eerste deel van de nu volgende les wordt behandeld, gemakkelijker te begrijpen zijn voor de leerlingen.

Het verdient aanbeveling er op deze plaats op te wijzen, dat de produktie van geconcentreerde latex, welke ook besproken wordt, een minder belangrijke plaats inneemt dan de volgorde van behandeling zou doen vermoeden. De verwerking van vloeibare latex immers bedraagt nog niet 1/15de deel van de wereldrubberconsumptie en zal vooralsnog weinig groter worden, daar vele technische en economische factoren de vaste (droge) rubberindustrie als de meest verkieslijke aanwijzen.

Slechts voor de fabricage van schuimrubber, enige artikelen, vervaardigd volgens bepaalde vormprocedés en het lijmen met hoog rubbergehalte is latex onmisbaar. Alle andere artikelen worden vervaardigd uit droge rubber.

Literatuur-opgave.

Tropisch Nederland in zakformaat, 2e serie I.
Rubber. Uitg. De Hofstad;
Den Haag (28 pag.)

Ir. W. Spoor
